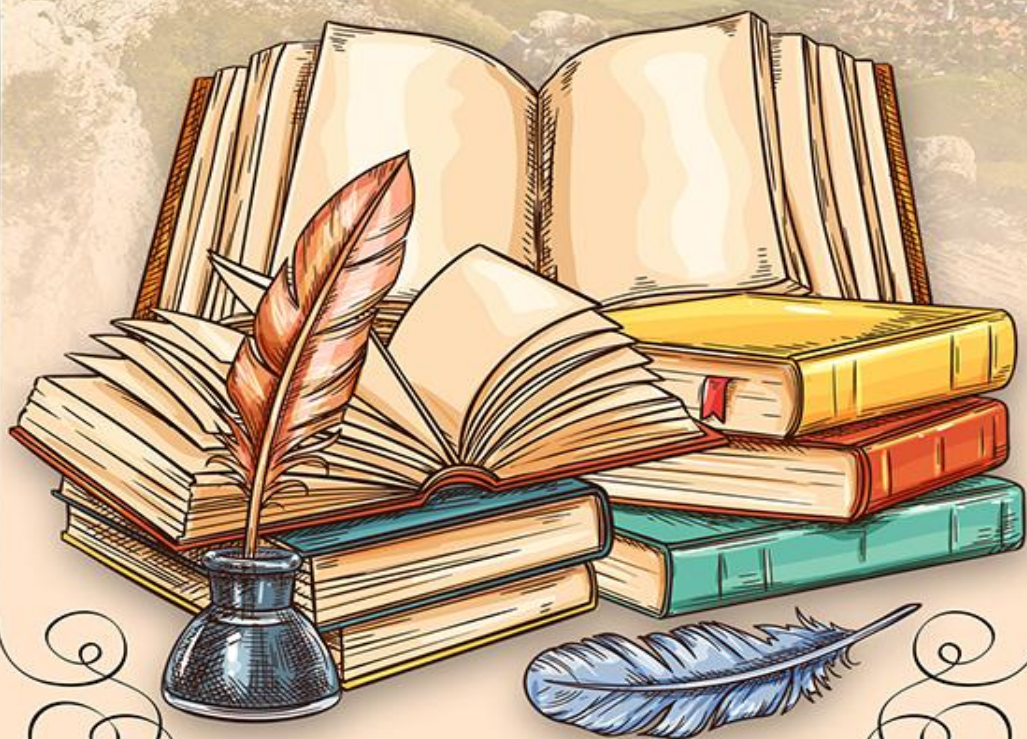

JIŘÍ GLET

NOVÉ POVĚSTI

Z

Moravy a Slezska

KKNIHY.CZ

Nové pověsti z Moravy a Slezska
Jiří Glet

1. vydání

vydáno v květnu 2019 jako 87. publikace
vydal Pavel Kohout (www.k knihy.cz)

ISBN 978-80-7570-145-9 (epub)

ISBN 978-80-7570-146-6 (mobi)

ISBN 978-80-7570-147-3 (pdf)

Obsah

Úvod	4
O skřítkovi Haldáčkovi z ostravské haldy Emy	6
O Landecké venuši	9
O kouzelném klobouku písaře z Frýdeckého zámku	13
O lipové aleji k Uhlířskému vrchu	21
O loupeživém rytíři na hradu Pulčín	28
O dobývání hradu Hukvaldy	33
O zlatém pokladu na hradu Edelštejnu	40
O závodech na člunech po řece Moravě ve Velkomoravské říši	47
O domu U čtyř mamlasů v Brně	57
O zkamenělých dívkách na Dívčím hradu na Pálavě	66
O naší nejstarší obrazárně v rotundě Panny Marie a sv. Kateřiny ve Znojmě	72
O nálezu stříbra v Jihlavě	76
Další knihy autora	80

Úvod

Když jsem psal těch osm dílů rodinných turistických průvodců, které pokrývají celé území České republiky a Slovenska, seznámil jsem se s mnoha pověstmi.

Zjistil jsem, že všechno to byly pověsti staré a většinou je literárně zpracovali ještě spisovatelé z doby národního obrození. Já mám sice staré pověsti rád, ale přesto jsem si položil jednu otázku. Copak stále dokola musíme poslouchat a číst jen staré pověsti, copak nemohou vzniknout taky pověsti nové? Jistěže mohou, ale skoro nikdo je nepíše, nové pověsti vznikají jen zcela sporadicky.

Tak jsem učinil jeden pokus. Ve čtvrtém díle svého rodinného turistického průvodce jsem chtěl ještě více turisticky zatraktivnit město Vsetín. Vsetínem prochází 18. poledník východní délky, který je vyznačen přímo na cyklostezce Údolím Vsetínských Bečev a tato cyklostezka je mezi cyklisty velmi oblíbená. Tento poledník najdete pod Vsetínským zámekem v Panské zahradě u rybníčka. Vymyslel jsem k tomuto poledníku mini pověst, a sice takovou, že kdo se na tento 18. poledník postaví, bude mít alespoň na chvíli zase krásných a sladkých 18 let.

Za několik měsíců jsem spatřil, že se na tomto poledníku fotí skupinka cyklistů z Kutné Hory. Dal jsem se s nimi do řeči a projevil údiv, proč se fotí právě na tomto místě. Byl jsem poučen o té „známé vsetínské pověsti“ a cyklisté mi dali najevo, že jako místní bych přece tu pověst měl dobře znát. V letní turistické sezóně se už u tohoto poledníku pravidelně fotí mnoho cykloturistů.

To mě velmi potěšilo, neboť jsem zjistil, že i nová pověst se může dostat mezi lidi a žít svým vlastním životem. Tak to má u pověstí přece být, ať již jsou staré nebo nové.

Napsal jsem tedy dětskou e-knihu Jak skřítek Lesánek vařil Pelandu, o lesních skřítcích obývajících lesy valašských hor. Do této knihy jsem mimo jiné zařadil pět zcela nových valašských pověstí a jednu starou pověst, O vzniku Čertových skal jsem literárně znovu zpracoval. V těchto pověstech jsem se samozřejmě držel valašských tradic a zasadil jsem je do půvabné valašské krajiny.

Poněvadž tyto nové valašské pověsti byly čtenáři příznivě přijaty, napsal jsem rovněž zcela nové pověsti, které vycházejí z tradic dvou historických zemí Koruny české, Moravy a Slezska. Tyto pověsti se vztahují k historickým místům a krásné krajině Moravy a Slezska a najdete zde rovněž zajímavé turistické cíle pro rodiny s dětmi.

O skřítkovi Haldáčkovi z ostravské haldy Emy

Halda Ema

Ještě v druhé polovině 20. století tvořily haldy – umělé hory z hlušiny ostravských dolů zcela nezaměnitelnou dominantu „Černé Ostravy.“ Za Rakouska – Uherska i první republiky haldy obývali svérázní lidé na okraji společnosti, kteří z hlušiny vybírali černé uhlí a prodávali je židovským obchodníkům. Přimo v haldách měli vybudované své skromné příbytky, byly to vlastně takové zemljanky. Na haldy však chodily taky ženy z chudších domácností, aby na vlastnoručně nasbíraném černém uhlí uvařily oběd a v bytě zatopily, aby se jejich „chlap“ najedl a ohřál, až přijde „ze šichty“ domů.

Ze Slezskoostravského hradu se můžete vydat na nedalekou, tajemnou haldu Emu.

Tato doba je nenávratně pryč, jen pamětníci vzpomínají na městské haldy, které ještě v padesátých a šedesátých letech 20. století patřily ke koloritu Ostravy. Pokud je mně známo, zachovaly se již pouze tři haldy, z nichž nejkrásnější je halda Ema 315 m. n. m., ve Slezské Ostravě. Mnozí Ostravané taky tvrdí, že je to nejvyšší hora Ostravy, ale to se mýlí, neboť nejvyšší vrchol města je v Krásném Poli 334 m. n. m. Nejlépe se k haldě Emě dostanete od trolejbusové zastávky u ZOO ve Slezské Ostravě. Půjdete po ulici Michálkovické, pak odbočíte do ulice Na Najmanské a dojdete k haldě.

Zvláštní svět na haldě Emě

Na haldě se najednou ocitnete ve zcela zvláštním světě. Poněvadž je halda stará okolo 150 let, ještě „pracuje“ a uvnitř hoří, vystupují z ní obláčky plynů. Bývá proto taky nazývaná „Ostravskou sopkou.“ V hořící haldě vznikají vzácné nerosty a to porcelanity a jaspisy. Povrch haldy tvoří prohořelá hlušina v nevšední, načervenalé cihlové barvě.

Skřítek Haldáček

Haldu Emu obývá skřítek Haldáček. Dohlíží nato, aby hlušina v haldě správně hořela a aby nedošlo k požáru zeleně, která pokrývá již značnou část úpatí haldy. Skřítek Haldáček má velmi rád děti. Z hlušiny vybírá kameny s otisky pravěkých rostlin a pokládá je na úpatí haldy tak, aby děti tyto „suvénýry pravěku“ snadno našly. Skřítko Haldáčka totiž vždy velmi potěší, když vidí radost dětí, kterým se podařilo na haldě Emě najít nějaké ty zkameněliny.

Hledači zkamenělin

Při vstupu na haldu je třeba dbát náležitě pozornosti. A přece, pokud budete mít své odrostlejší děti stále na očích, doporučuji vám si udělat na haldu rodinný výlet. Můžete ho taky spojit s návštěvou nedaleké ZOO ve Slezské Ostravě.

Z haldy je pěkný výhled na Ostravu. Při troše trpělivosti a štěstí lze na úpatí haldy, porostlém osikami, jívami a břízami, nalézt kameny hlušiny s otisky přesliček a jiných pravěkých rostlin. Jistě, zpravidla nebudou dosahovat kvality sbírky zkamenělin, kterou si můžete prohlédnout v Ostravském muzeu na Masarykově náměstí v Ostravě, ale i drobný „suvenýr z pravěku“ nálezce jistě potěší. Děti nechť si na tuto dobrodružnou výpravu vezmou nějaké starší oblečení, neboť si buďte jistí, že se „vaši hledači zkamenělin“ pěkně zamažou. Tak se tedy s dětmi vydejte na cestu do pravěku a za zašlou slávou staré Ostravy.

O Landecké venuši

Landek

Na severozápadním okraji Ostravy, nad soutokem řek Odry a Ostravice, se táhne výrazný zalesněný vrch Landek 280 m. n. m., který je výraznou krajinnou dominantou.

Hornické muzeum a Lanek Park na Landeku.

Na Landeku již lovci mamutů topili uhlím

Právě na Landeku vystupovaly sloje černého uhlí až na zemský povrch. Do dějin lidstva se Lanek zapsal před 23 tisíci lety, kdy se zde usídlili lovci mamutů a jejich tábořiště bylo objeveno v roce 1924. Došlo zde taky k unikátnímu objevu, neboť archeologickými nálezy zbytků ohořelého uhlí v popelu pravěkého ohniště bylo prokázáno, že již lovci mamutů na Landeku jako první na světě používali černé uhlí k udržování ohně na svém ohništi.

Landecká venuše

Tlupa lovců mamutů na Landeku byla v širokém okolí velmi známá a vážená zejména proto, že používala k topení

černé uhlí, věc nikde jinde nevidaná. Tato pravěká tlupa byla proto nazývána „lidem hořícího kamene.“

V tlupě lovců mamutů žil mladý a silný lovec Kájre a krásná dívka Moša. Jak už to na tomto světě chodí v pravěku nebo dnešní době přišla láska a mladí lidé se do sebe zakoukali.

Kájre myslel na svoji Mošu neustále, když byl na lovu, když si z pazourků připravoval šipky ke svým šípům, nebo když z povrchových slojí na Landeku dobýval černé uhlí na pravěká ohniště.

Taky Moša na svého Kájra často myslela, ať již zpracovávala kožešiny, sbírala lesní plody, nebo udržovala a hlídala oheň, který hrál tak důležitou roli v životě lovců mamutů.

Kájre nebyl jenom lovec, ale taky vynikající pravěký umělec. Z červeného krevelu, podle modelu své krásné a štíhlé pravěké dívky, vyřezal sošku překrásné Landecké venuše, kterou své Moši daroval.

Moša byla doslova okouzlená Landeckou venuší a slíbila Kájrovi, že mu ušije válenky z medvědí kůže, pak se stanou mužem a ženou a založí rodinu. Osud je však někdy krutý. Jednoho dne se její milý Kájre nevrátil z lovu mamutů a Moša zůstala sama.

Často pak u ohně sedávala s Landeckou venuší v ruce a vzpomínala na Kájreho. Život však šel dál. Za nějakou dobu si Moša našla jiného mladého lovce a než přešlo několik zim, tak se u ohně batolilo několik jejich dětí. Sošku Landecké venuše pak Moša odložila, bylo nutné žít pro tlupu, svého muže lovce a pro své děti.

Ze svých dětí Moša vychovala nové silné lovce a krásné a pracovitě dívky, které pravěká tlupa lovců mamutů tolik potřebovala. Dlouhá staletí pak na Landeku žil „lid hořícího kamene,“ ta pravěká tlupa lovců mamutů.

Za nějakých 23 tisíc let byla v roce 1953 znovu objevena Landecká venuše, používá se taky název Petřkovická venuše. Jedná se o torzo ženské postavy vyřezané z krevele. Landecká venuše se vyznačuje štíhlými, téměř moderními liniemi a je překrásnou ukázkou pravěkého umění. Landecká venuše je jedinou štíhlou venuší nalezenou v Evropě. Originál sošky je dnes uložen v brněnském Zemském muzeu, její věrnou kopii si můžete prohlédnout v Ostravském muzeu na Masarykově náměstí v Ostravě. Jen pro zajímavost, cena Landecké venuše se odhaduje, ano čtete dobře, na 50 miliónů eur.

Další osídlení Landeku

Landek byl důležitým strategickým místem, kde se z polských rovin vstupuje do Moravské brány, a proto zde již v 10. století stávalo významné slovanské hradiště. Ve středověku zde stával hrad opavských knížat. Hrad se stal časem útočištěm různých loupeživých band, a proto byl v 17. století částečně rozbořen. Později dostali poddaní od vrchnosti povolení používat hradní zdivo na stavbu svých obydlí, takže po hradu nezbyla ani stopa.

V roce 1782 se na Landeku začalo dobývat černé uhlí a to do poloviny 19. století zde vzniklo 26 štol a 49 šachtic a jam, z nichž mnohé jsou dodnes viditelné. V první polovině 19. století zde byl vybudován důl Anselm, který je dnes sídlem Hornického muzea. Na vrcholu Landeku stojí dřevěná rozhledna, ze které je pěkný pohled na Ostravu a Beskydy.

Hornické muzeum a Landek Park

V areálu Hornického muzea je v expozicích zdokumentována historie více než dvě stě let dobývání černého uhlí na Ostravsku. Můžete si zde taky prohlédnout expozici o historii osídlení Landeku, nebo dětmi velmi vyhledávanou rekonstrukci sídliště lovců mamutů. Je zde umístěna i povrchová expozice důlních strojů a zařízení a můžete si zde zakoupit zajímavé suvenýry.

Zdejší podzemní expozice se nachází ve štolách horních slojí skutečného historického dolu Anselm. Prohlídka štol je doplněná odborným výkladem, některé důlní stroje jsou předváděny v chodu, vše pak doplňují figuríny horníků v životní velikosti. Budovy muzea jsou z režného cihlového zdiva a jsou dokladem průmyslové architektury z konce 19. a počátku 20. století.

Ve stylové hornické restauraci Harenda u Barborky si můžete pochutnat na některé hornické specialitě. Restaurace je bohatě zdobena předměty s hornickou tematikou.

Hornické muzeum je součástí rekreačního a sportovního areálu Landek Park o rozloze 10 hektarů. Je zde hřiště na plážový volejbal, víceúčelová sportovní hala, několik tenisových kurtů s umělým povrchem a sít cyklostezek. Pro děti je připravena dětská lanová dráha, dětské hřiště a mini zoo. Areálem taky prochází budovaná cyklostezka Odra – Morava – Dunaj. Landek je zkrátka jedinečným místem poučení a zábavy pro celou rodinu.

